

Länsstyrelsen
Värmland

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0610174 Ömtberget

Natura 2000

Natura 2000 är ett nätverk av utpekade områden med höga naturvärden inom EU. Målet med nätverket är att hejda utrotningen av vilda djur och växter och hindra att deras livsmiljöer förstörs. Nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete med att bevara biologisk mångfald. Alla medlemsländer har ansvar att peka ut representativa områden för fåglar som är angivna i EUs fågeldirektiv (SPA) och för naturtyper och arter som är angivna i EU:s art- och habitatdirektiv (SCI/SAC). Genom utpekandet åtar sig länderna att långsiktigt bevara de utpekade naturvärdena i områdena. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en bevarandeplan. I några fall där Natura 2000-området också är naturreservat skrivs en kombinerad bevarandeplan och skötselplan. Bevarandeplanen ska innehålla en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras. Bevarandemålen formuleras utifrån de förutsättningar som de utpekade arterna och naturtyperna behöver för att de ska ha gynnsamt bevarandetillstånd i området. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper samt behov av bevarandeåtgärder, t.ex. skydd eller skötsel, ska också beskrivas. Informationen ska ligga till grund för förvaltning och tillståndsprövning enligt miljöbalken.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. Uppgifterna skiljer sig i vissa fall från vad som är beslutat av regeringen och kommer av Länsstyrelsen i dessa fall att föreslås som ändringar till regeringen vid nästa revideringstillfälle. Förvaltning och tillståndsprövning ska utgå från den verkliga förekomsten av naturtyper och arter, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar denna, även om uppgifterna inte har hunnit beslutas av regeringen.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen som är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är i sig inte ett juridiskt bindande dokument varför formell reglering av skydd eller skötsel kan behövas t.ex. i form av beslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som råder vid åtgärder eller verksamheter inom ett Natura 2000-område.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd kan även krävas för åtgärder utanför Natura 2000-området om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Inför en ansökan ska ett samråd hållas med Länsstyrelsen angående utformningen av tillståndsansökan och tillhörande miljökonsekvensbeskrivning. Eftersom det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kräver tillstånd rekommenderas en tidig kontakt med Länsstyrelsen. Vid skogsbruksåtgärder hålls initialt ett samråd med Skogsstyrelsen. Information om Natura 2000 finns också på Länsstyrelsens webbsida eller genom kontakt med Länsstyrelsens enhet för naturvård på telefonnummer 010-224 70 00.

Foto: Länsstyrelsen Värmland

Överst vänster: violettkantad guldvinge, Dan Mangsbo - överst mitten: silvertärnor (D.M.) - överst höger: långskägg (D.M.)

nedtill vänster: vattendrag (D.M.) - nedtill höger: skog, Anders Tedeholm ©

Länsstyrelsen Värmland

651 86 Karlstad

010-224 70 00

www.lansstyrelsen.se/varmland

Länsstyrelsen
Värmland

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0610174 Ömtberget

Kommun: Torsby

Områdets totala areal: 340,5 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2017-11-06

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2017-12-29

Markägarförhållanden:

Statligt.

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2002-01-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm

Naturtyper som ska bevaras i området:

Naturtyper enligt art- och habitatdirektivet:

3160 - Myrsjöar

7140 - Öppna mossar och kärr

7230 - Rikkärr

9010 - Taiga

91D0 - Skogsbevuxen myr

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden: I Natura 2000-området Ömtberget är de prioriterade bevarandevärdena skogen med naturskogskaraktär på fastmark samt de mer eller mindre öppna myrmarkerna.

Motivering: Området är ett för regionen representativt skogsbevuxet bergsområde och myrkomplex på lägre höjdnivåer med flera ingående våtmarkstyper. Holmbergsmynnen med dess

ingående naturtyper har högsta naturvärdesklass enligt länets våtmarksinventering. Hydrologin i området är endast i liten utsträckning påverkad av dikning eller andra åtgärder, vilket bidrar till områdets sammantaget mycket höga naturvärden.

Prioriterade åtgärder: Området är skyddat som naturreservat. Skötselriktningen för områdets prioriterade naturtyper (taiga, skogsbevuxen myr samt öppna mossar och kärr) är fri utveckling.

Beskrivning av området

Natura 2000-området består huvudsakligen av naturskogar men också av myrmarker. Sammanlagt upptar dessa naturtyper cirka 80 % av ytan. Resterande mark utgörs av planterade ungskogar samt smärre vattenytor. Området utgörs av tre delområden med olika karaktärer; Västra Ömtberget med stora naturskogar och myrmarker, Holmbergsmynen med rikkärr och sumpskogar samt Grävbacken, som utgörs av en markerad berggrundsspricka med mycket rik flora.

Den västra sluttningen av Västra Ömtberget är brant och övergår här och var i lodytor och rasmarker. Högsta punkten ligger på 527 m.ö.h. Den nedre delen av sluttningen uppvisar strukturer som illustrerar en fortsättning åt nordväst av den förkastningslinje som går genom Grävbacken. Sluttningen bär heterogena naturskogsbestånd, dominerade av gran men med stort inslag av lövträdsarter, främst asp men även björk, gråal och sälg. Kring krönet dominerar tall som ofta har stora dimensioner. Öster om krönet finns en rikare förekomst av asp. I de östra-nordöstra sluttningarna förekommer grandominerade naturskogar omväxlande med små myrmarker. Här och var förekommer även kraftiga, gamla tallar. Österut planar sluttningen ut och ett myrkomplex tar vid. Naturskogsbestånden på fastmarksdelarna domineras av gran men betydande förekomst av tall finns också. Torrakor och brandstubbar påträffas inom hela området. Antalet lågor av framförallt gran samt även en del tall och asp är stort i hela området. Inom några delområden är frekvensen lågor särskilt stor, exempelvis nordost bergets topp samt i anslutning till vägslutet öster om berget. Vid en översiktlig studie av lavar påträffades 271 arter. Det stora totalantalet bedöms bero på variation av biotoper som finns på Västra Ömtberget. Ett flertal av lavarna betecknas vara indikatorer på naturskog, däribland lunglav som förekommer på åtskilliga platser inom detta delområde. Traktens berggrund består av Värmlandsgraniter, huvudsakligen Hagforsgranit, men basiska inslag förekommer även, vilket bl.a. återspeglas i fynd av arterna kalkgytterlav och åderlav som båda påträffats i nedre delen av västra sluttningen. Även ett stort antal svampar (över 100 arter) har påträffats, huvudsakligen i delar av den östra sluttningen fram mot myrmarkerna i nordost.

Det andra delområdet, Holmbergsmynen, är ett soligent fastmattekärr, med inslag av högstarrkärr, sumpskog och ett strängflarkkärr som bitvis har nätformade strukturer. Drygt 40 högre växtarter har påträffats på myren och bland mossorna finns fynd av rikkärrsarter. Holmbergsmynen hyser ett av de högst klassade rikkärren i Värmland. Förekomst av rikkärr med höga botaniska värden samt myrens läge i ett område med välutvecklad skog-myrmiljö gör myren till en av sveriges mest skyddsvärda myrar.

Det tredje delområdet, Grävbacken, präglas av en markerad berggrundsspricka där bäcken rinner fram 10-15 m ner i den trånga (20-50 m) dalgången. Sluttningarna på ömse sidor av berggrundssprickan täcks mestadels av naturskogar. Själva berggrundssprickan hyser ett glest och heterogent bestånd av framförallt gran, björk och gråal. När lokalen "upptäcktes" 1975 noterades bl.a. förekomst av den rödlistade och hotade arten trådbrosklav. Sedan dess har det på en sträcka av ca 1 km i sprickdalen noterats ca 90 kärlväxtarter, ca 200 mossarter och ca 370 lavar (varav två nya arter för vetenskapen). Av intressanta kärlväxter kan nämnas mosippa och skogsklocka som båda är rödlistade.

Vad kan påverka negativt

Skogsbruk, markavvattning och åtgärder och annan exploatering är vanligtvis de största hoten mot de utpekade naturtyperna i Natura 2000-området Ömtberget. Större uttag av träd kan bland annat skapa markförstöring och förändra hydrologin, orsaka brist på gamla träd och död ved, samt leda till konkurrensutsättning för arter knutna till naturtyperna. Föreskrifter och skötselplan i gällande beslut för Ömtbergets naturreservat bedöms dock på ett fullgott sätt eliminera traditionell hotbild mot de naturtyper som finns utpekade inom området. Åtgärder som sker i det runtomliggande skogslandskapet kan dock indirekt utgöra hot. Kvävenedfall och sur nederbörd kan även på sikt utgöra indirekta hot, främst gäller det känsliga lavar och mossor.

Se även beskrivning av negativ påverkan för utpekade naturtyper.

Bevarandeåtgärder

Följande bestämmelser och åtgärder bidrar på olika sätt till att utpekade naturtyper och/eller arter uppnår och bibehåller gynnsamt bevarandetilstånd i Natura 2000-området.

Gällande regelverk 2017:

- Svenska Natura 2000-områden utgör riksintressen enligt 4 kap. 8 § miljöbalken.
- Enligt första stycket i 7 kap. 28 a § miljöbalken krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd enligt första stycket krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området. Innan en tillståndsansökan lämnas in ska samråd hållas med Länsstyrelsen m.fl. (enligt 6 kap. 4 § miljöbalken).
- Med stöd av 26 kap. 9 § miljöbalken får tillsynsmyndigheten i det enskilda fallet besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av miljöbalken ska följas.
- Anmälningsskyldighet eller tillståndsskyldighet för vattenverksamhet råder enligt 11 kap. miljöbalken.
- Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2011:13) innebär krav på tillstånd för utsättning av fisk och vattenlevande kräft- och blötdjur.
- För markavvattning råder tillståndsskyldighet enligt 11 kap. miljöbalken.
- Delar av Natura 2000-området utgörs av våtmarker som ingår i klass 1 (mycket högt naturvärde) i våtmarksinventeringen (Holmbergsmynnen).
- Tillstånd till torvtäkt krävs enligt 9 kap. miljöbalken.
- Beslutade föreskrifter och skötselplan för naturreservatet Ömtberget. Hela Natura 2000-området omfattas av skydd som naturreservat.
- Större delen av Natura 2000-området är klassat som riksintresse för naturvård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken.
- Strandskyddet omfattar land- och vattenområden inom 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd enligt 7 kap. 14 § miljöbalken.

Skydd/skötsel:

Natura 2000-området Ömtberget omfattas av skydd genom beslut om bildande av naturreservat från 2001 samt beslut om utökning av reservatet 2014. Reservatet bildades i syfte att bevara biologisk mångfald i ett naturområde med dess naturskogsliknande skogar och våtmarker samt att utveckla kringliggande skogsmark inom området till naturskogskaraktär.

Förvaltningsinriktningen i reservatbeslutets föreskrifter och skötselplan är att bevara trädbeståndens naturskogskaraktär genom fri utveckling och våtmarkerna ska lämnas orörda.

Behov av ytterligare bevarandeåtgärder:

En mindre del av rikkärret (naturtyp - 7130) som är en del av Holmbergsmynnen har bedömts som negativt påverkad av dikning. Det är önskvärt att utreda i vilken grad denna

markavvattningsåtgärd påverkar hydrologin i denna del av Holmbergsmysen och om några åtgärder (som t.ex. igenläggning av diken) behövs eller om dikena med tiden har minskat i påverkansgrad.

Bevarandetillstånd

Se beskrivning av bevarandetillstånd för utpekade naturtyper.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper enligt art- och habitatdirektivet:

3160 - Myrsjöar

Areal: 0,75 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

En liten tjärn i den nordöstra delen av området samt den något större Hoppartjärnen vid foten på Ömtbergets västra sida är representativa myrsjöar. Hoppartjärnen omges av både myr- och skogsmark medan den mindre tjärnen omsluts helt av myrmark.

Myrsjöar är naturliga sjöar och småvatten med relativt näringsfattigt vatten brunfärgat av torv eller humusämnen och ett naturligt lågt pH. Vegetationen är gles och ofta bestående av flytbladsväxter och akvatiska mossor. Stränderna är i huvudsak organogena med myrvegetation, gles starr och flytande vitmossebestånd som i regel bildar gungflyn. Sjöhabitatet omfattar stranden upp till medelhögvattenlinjen. Myrsjöar är normalt relativt små, ofta mindre än 10 ha och sällan över 50 ha. De förekommer i hela landet, framför allt på organogena och näringsfattiga jordar i myrrika områden samt i skogslandskapet. Myrsjöarna är naturligt lågproduktiva (fosforhalt mindre än 25 µg/l). Vattnet är påverkat av humussyror; naturligt surt (pH ofta mindre än 6,2) och brunfärgat (färgtalet ofta mer än 100 mg Pt/l). Även sjöar med klarare vatten (lägre färgtal) beroende på lång omsättningstid, men upprätthåller karaktärsarter, strukturer och funktioner, ingår i naturtypen. Sjöar som är påverkade av försurning och ökad humusbelastning ingår i naturtypen eftersom sjöns karaktär ofta består. Sjöar som sedan länge varit sänkta eller dämnda och upprätthåller vattenståndsfluktuationer med naturlig säsongsvariation ingår i naturtypen. Däremot bör sjöar som regelbundet regleras inte ingå i typen eftersom den karaktäristiska gungflyvegetationen påverkas negativt av onaturliga vattenståndsförändringar.

För att den ingående naturtypen myrsjöar ska uppnå och bibehålla gynnsamt bevarandetilstånd på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas:

- Intakta strandvåtmarker och/eller intakt strandskog.
- Opåverkad hydrologi (ej reglerad, rensad eller dikad sedan lång tid).
- God vattenkvalitet med avseende på näringsämnen, miljögifter och grumlande ämnen.
- Frånvaro av främmande arter eller fiskstammar.
- Konnektivitet (koppling till andra vattenmiljöer) inom och utanför vattensystemet.
- Den för naturtypen karakteristiska vegetationen och strukturerna är en förutsättning för många av de typiska arterna som där har sin livsmiljö. Om de typiska arterna inte minskar påtagligt indikerar de att naturtypen upprätthåller viss kvalitet och viktiga ekologiska funktioner och därmed ett gynnsamt bevarandetilstånd för naturtypen.

Bevarandemål

Arealen av myrsjöar ska vara 0,75 hektar. Myrsjöarna och dess närmsta omgivningar ska vara opåverkade från mänskliga ingrepp som påverkar dess hydrologi och hydrokemi. Strandvegetationen ska bestå av naturlig myrvegetation och/eller orörd strandskog. Sjöarna ska vara naturligt lågproduktiva. De ska vara påverkade av humussyror, naturligt sura och vanligtvis ha brunfärgat vatten. Typiska arter ska förekomma. Däremot ska inte några främmande arter förekomma, vare sig i vattnet eller i strandzonen.

Negativ påverkan

Faktorer som utgör eller kan utgöra hot mot naturtypen:

- Dikning av omgivande våtmark och gungfly.

- Skogsbruk i närområdet; avverkning av strandskog förändrar hydrologi, lokalklimat och struktur i strandzonen.
- Reglering påverkar vattennivåer och fluktuationer. Överdämning och/eller låga vattenstånd kan leda till erosion, försumpning och/eller igenväxning i strandzonen.
- Regleringskonstruktioner utgör ofta vandringshinder.
- Utsättning av främmande arter, eller fiskstammar kan ändra konkurrensförhållanden, sprida smitta och/eller orsaka genetisk kontaminering.
- Exploatering av strandområdet är negativt för möjligheten att upprätthålla naturliga strandmiljöer och riskerar att öka framtida efterfrågan om översvämningsskydd.
- Utsläpp av föroreningar från punktkälla, t.ex. avlopp, industri, täkt eller annan verksamhet riskerar att försämra vattenkvaliteten.
- Kalkning av omgivande våtmarker förändrar de fysiska och kemiska förutsättningarna för strandmiljöernas naturligt förekommande arter.
- Kalkning av naturligt sura (icke antropogent försurade) tillflöden och sjöar påverkar förutsättningarna för de arter som är anpassade till naturligt sura förhållanden.
- Infrastrukturanläggningar kan orsaka grumling och utsläpp av miljöfarliga ämnen i diken och vattendrag uppströms. Broar och vägtrummor över in- och utflöden kan orsaka vandringshinder.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

Se beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

De två tjärnarna med den utpekade naturtypen har vid basinventeringen inklusive kompletterade bedömning ansetts utgöra fullgod Natura-naturtyp. Utifrån befintlig kunskap bedöms bevarandetillståndet som gynnsamt.

7140 - Öppna mossar och kärr

Areal: 23,77 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Området i den norra delen av Holmbergsmynnen har klassats som naturtypen öppna mossar och kärr. Naturtypen förekommer i övrigt i ett flertal områden, främst och ytmässigt störst i Natura 2000-området nordöstra del.

Naturtypen är mycket varierad och omfattar ombrotrofa och minerotrofa, fattiga till intermediära, öppna eller glest trädbevuxna myrar med en krontäckning mindre än 30 %. De myrtyper eller myrelement som inkluderas är plana eller svagt välvda mossar och tillhörande laggkärr, nordlig mosse, plana (topogena) och sluttande (soligena) kärr samt torvbildande mader (sumpkärr). Torvtäckningen är normalt minst 30 cm djupt, men kan vara tunnare i unga myrar. Gungflyn, mjukmattegolvet med vanligen mossrik vegetation som flyter på vatten eller lös gyttja ingår också. Morfologiska strukturer i torven är sällsynt och utgörs i så fall av mindre tubbildningar. Naturtypen indelas i två undergrupper; svagt välvda mossar samt kärr och gungflyn. Myrens hydrologi och hydrokemi är inte starkt generellt påverkad av antropogena ingrepp, dock kan mindre, reversibla, ingrepp som orsakat lokal störning finnas i begränsade delar av myren. Slätter kan dock bedrivas.

För att den ingående naturtypen öppna mossar och kärr ska uppnå och bibehålla gynnsamt bevarandetilstånd på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas:

- Intakta hydrologiska förhållanden och opåverkad hydrokemi.
- Endast torvoxidation orsakad av naturliga förändringar.
- Den för naturtypen karakteristiska vegetationen och strukturerna är en förutsättning för många av de typiska arterna som där har sin livsmiljö. Om de typiska arterna inte minskar påtagligt indikerar de att naturtypen upprätthåller viss kvalitet och viktiga ekologiska funktioner och därmed ett gynnsamt bevarandetilstånd för naturtypen.

Bevarandemål

Arealen av öppna mossar och kärr (7140) ska vara minst 23,77 hektar. Våtmarkens hydrologi ska vara ostörd och det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Grundvattenytan ska variera naturligt och vara hög under större delen av året. Torvbildning ska ske aktivt i myren. De öppna mossarna och kärren kan variera mellan att vara helt öppna till att ha en krontäckning på 30 %. Vegetationen ska vara karakteristisk för naturtypen och domineras av vitmossor. Hydrokemin ska vara utan betydande antropogen påverkan. Igenväxningsvegetation ska inte förekomma eller endast förekomma i begränsad utsträckning. Det ska finnas typiska arter inom följande grupper: kärlväxter (tämligen allmän förekomst) och mossor (allmän-riklig förekomst).

Negativ påverkan

Faktorer som utgör eller kan utgöra hot mot naturtypen:

- Skogsbruk i närområdet; avverkning av fastmarksholmar och buffertzoner förändrar hydrologi, lokalklimat och struktur i övergångszonen mellan myren och fast mark. Avverkning av närliggande fastmarksskog kan också orsaka läckage av näringsämnen till myren.
- Våtdeposition av kväveföreningar med effekten att vitmossor minskar och ersätts av gräs, buskar och träd varvid vegetationens sammansättning förändras.
- Exploatering (anläggningar etc.). Anläggning av skogsbilvägar över eller i närheten av naturtypen kan förutom påverkan på den fysiska miljön påverka hydrologin och/eller hydrokemin.
- Brytning av torv.

- Spridning av kalk, aska eller gödande ämnen kan ge vegetationsförändringar i myren. Även spridning i intilliggande områden av sådana ämnen kan genom luftburen deposition eller tillrinning medföra negativa konsekvenser för naturtypen.
- Dikning och andra typer av markavvattnande åtgärder samt dämning påverkar hydrologin och hydrokemin med effekter såsom uttorkning och därmed ökad torvoxidation samt konsekvenser på igenväxningshastighet, erosion, vegetationssammansättning och torvbildning.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

Se beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

De flesta delytor med naturtypen öppna mossar och kärr i Natura 2000-området inventerades i fält 2007. Samtliga delytor som har inventerats i fält har klassats utgöra fullgod Natura-naturtyp. Några enstaka, mycket små, delytor har inte besökts eller inventerats i fält. Mot bakgrund av att dessa omges av skog bestående av en naturtyp som bedömts ha ett gynnsamt bevarandetillstånd är det inte troligt att de är negativt påverkade av något slag (se taiga (9010)). Bevarandetillståndet bedöms som gynnsamt.

7230 - Rikkärr

Areal: 10,91 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Rikkärr förekommer på Holmbergsmynnen beläget nedanför västra Ömtbergets västra sluttning. Holmbergsmynnen är ett soligent rikkärr dominerat av fastmattor rika på starr med inslag av strängflarksstrukturer och mindre partier med lösbottnar. Exempel på typiska kärlväxter som har påträffats är ängsstarr, ängsnycklar, gräsull, snip och dvärglumner. Bland mossorna har de för naturtypen typiska arterna späd skorpionmossa och korvskorpionmossa noterats.

Naturtypen definieras som minerotrofa myrar och rika källmiljöer oavsett lutning och förekomster av morfologiska strukturer, där ständig tillförsel av främst kalciumrikt vatten från omgivningen sker. Detta medför att pH-värdet i myren vanligen är över 6. Utbredningsområdet för naturtypen överensstämmer med områden där berggrunden och/eller jordtäcknet är kalciumrikt. Rikkärren är generellt oligotrofa till mesotrofa och näringsbegränsade då kalcium minskar fosfatets biotillgänglighet. Torvdjupet är ofta grundare än i fattigare myrar och kan understiga 30 cm. Bottenskiktet byggs främst upp av brunmossor, men förekomst av vitmossor är också vanligt. Morfologiska strukturer i torven utgörs i de fall de förekommer av tuvbildning, mindre sträng- och flarkbildningar och källkupoler. Rikkärren kan vara helt öppna eller helt trädklädda. Vissa är naturligt öppna medan andra är beroende av hävd såsom slåtter och bete. Vegetationen domineras av olika halvgräs och örter och floran är oftast rik och speciell med innehåll av kalkgynnade grupper såsom orkidéer. Tre undergrupper kan urskiljas: ohävdade eller hävdade rikkärr med krontäckning upp till 30 % samt träd- och videbevuxna rikkärr med krontäckning från 30 % till helt täckta.

Kärrets hydrologi och hydrokemi är inte starkt generellt påverkad av antropogena ingrepp, dock kan mindre, reversibla, ingrepp som orsakat lokal störning finnas i begränsade delar av kärret. Rikkärr är ofta störningsgynnade eller beroende av hävd vilket kan ha bedrivits under lång tid och påverkat vegetationens sammansättning.

För att den ingående naturtypen rikkärr ska uppnå och bibehålla gynnsamt bevarandetilstånd på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas:

- Intakta hydrologiska förhållanden och en opåverkad hydrokemi.
- Endast torvoxidation orsakad av naturliga förändringar.
- Kontinuerlig tillgång på baskatjonrikt tillrinnande vatten.
- Den för naturtypen karakteristiska vegetationen och strukturerna är en förutsättning för många av de typiska arterna som där har sin livsmiljö. Om de typiska arterna inte minskar påtagligt indikerar de att naturtypen upprätthåller viss kvalitet och viktiga ekologiska funktioner och därmed ett gynnsamt bevarandetilstånd för naturtypen.

Bevarandemål

Arealen av rikkärr (7230) ska vara minst 10,91 hektar. Kärrets hydrologi ska vara ostörd och det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Grundvattenytan ska variera naturligt och vara hög under större delen av året. Kärret ska vara öppet och med krontäckning mindre än 30 %. Vegetationen ska vara karakteristisk för rikkärr med en artrik flora som domineras av vit- och brunmossor. Hydrokemin ska vara utan betydande antropogen påverkan. Kärret ska vara naturligt näringsfattigt och vara tydligt påverkat av baskatjonrikt vatten. Följande strukturer ska finnas området: fastmatta (riklig utsträckning), strängar (allmän utsträckning) samt lösbotten (enstaka utsträckning). Negativa indikatorarter och/eller vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma eller endast förekomma i begränsad utsträckning. Det ska finnas typiska arter inom grupperna kärlväxter

och mossor (allmän-riklig förekomst).

Negativ påverkan

Faktorer som utgör eller kan utgöra hot mot naturtypen:

- Skogsbruk; avverkning, körning etc. påverkar hydrologi, lokalklimat och markstruktur. Avverkning av närliggande fastmarksskog kan också orsaka läckage av näringsämnen till kärret.
- Våtdeposition av kväveföreningar kan påverka vegetationens sammansättning och öka igenväxningstakten.
- Exploatering (anläggningar etc.). Anläggning av skogsbilvägar över eller i närheten av naturtypen kan förutom påverkan på den fysiska miljön påverka hydrologin och/eller hydrokemin.
- Spridning av kalk, aska eller gödande ämnen kan ge vegetationsförändringar i kärret. Även spridning i intilliggande områden av sådana ämnen kan genom luftburen deposition eller tillrinning medföra negativa konsekvenser för naturtypen.
- Dikning och andra typer av markavvattnande åtgärder samt dämning påverkar hydrologin och hydrokemin med effekter såsom uttorkning och därmed ökad torvoxidation samt konsekvenser på igenväxningshastighet, erosion, vegetationssammansättning och torvbildning.
- Minskad hävd försämrar förhållandena för arter som gynnas av denna typ av störning och kärren riskerar att växa igen. Ett alltför intensivt bete med tillhörande tramp kan dock skada kärrets vegetation.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

Se beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Områdets sammanhängande delytor med naturtypen inventerades i fält 2007 och har, med undantag av en mindre delyta i kärrets ytterkant, klassats utgöra fullgod Natura-naturtyp. Ett flertal typiska arter har påträffats. Detta sammantaget medför att bevarandetillståndet bedöms som gynnsamt för naturtypen trots vissa brister i en mindre del av området.

9010 - Taiga

Areal: 210,82 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Över 60 % av Natura 2000-området Ömtberget utgör representativa exempel på naturtypen taiga. Förekomst av död ved och grova träd är generellt sett god. Spår från dimensionshuggning under 1700- och 1800-talet och senare plockhuggning kan dock skönjas i vissa delar, områdets läge i terrängen har dock sannolikt bidragit till begränsad påverkan. Spår av skogsbrand förekommer i större delen av området.

Västra Ömtbergets västra sluttning är beklädd med heterogena naturskogsbestånd dominerade av gran. Inslaget av lövträd är stort och utgörs främst av asp, men även björk, gråal och sälg. På bergets topp är skogsbestånden rika på tall med stort inslag av grova träd. Västra Ömtbergets östra- och nordöstra sluttningar är även den beklädd med naturskog med dominans av gran, men till skillnad från den västra sluttningen är inslaget av små myrpartier påfallande.

Söder om Holmbergsmymren ligger Gravbäcken, ett område som karakteriseras av en trång dalgång. Dalgångens sluttningar bär heterogena naturskogsbestånd bestående av framförallt gran. Den blockrika dalgången med hög och jämn fuktighet utgör en gynnsam miljö för en rad arter av kärlväxter, mossor och lavar.

Naturtypen förekommer i boreal-boreonemoral zon på torr-blöt och näringsfattig-näringsrik mark och innefattar i typfallet produktiv skogsmark. Trädskiktets krontäckningsgrad är normalt 30-100 % och utgörs av gran, tall, björk, asp, rönn och sälg. Små inslag av andra inhemska trädslag kan förekomma. Naturtypen innefattar även brandfält och stormfällningar som då kan innebära en lägre krontäckning. Skogen ska vara, eller i en relativt nära framtid kunna bli, naturskog eller likna naturskog m.a.p. egenskaper och strukturer. Den kan ha påverkats av t.ex. plockhuggning, bete eller naturlig störning. Skogen ska vara i ett sent eller i ett relativt sent successionsstadium. Det ska finnas gamla träd och död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Om naturliga störningsprocesser eller skötselåtgärder i syfte att imitera sådana har påverkat området kan även områden i yngre successionsstadier ingå. Skogens hydrologi är inte under stark generell påverkan från markavvattning. Näringskrävande örter finns endast undantagsvis. Naturtypen hyser vanligtvis en mängd rödlistade arter som gynnas av lång skoglig kontinuitet, gamla träd, död ved eller brandfält och successionsstadier efter brand.

För att den ingående naturtypen taiga ska uppnå och bibehålla gynnsamt bevarandetillstånd på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas:

- Skogen lämnas för fri utveckling där naturvärdena utvecklas genom naturlig dynamik.
- Upprätthållande och återintroduktion av naturliga störningar, såsom brand, som viktiga processer.
- Upprätthållande och återställande av naturlig hydrologi.
- Upprätthållande och återintroduktion av extensiv hävd i vissa fall.
- Den för naturtypen karakteristiska vegetationen och strukturerna är en förutsättning för många av de typiska arterna som där har sin livsmiljö. Om de typiska arterna inte minskar påtagligt indikerar de att naturtypen upprätthåller viss kvalitet och viktiga ekologiska funktioner och därmed ett gynnsamt bevarandetillstånd för naturtypen.

Bevarandemål

Arealen av taiga (9010) ska vara minst 210,82 hektar. Småskaliga naturliga processer, som t.ex. trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning liksom periodvisa omvälvande störningar i form av t.ex. insektsangrepp, stormfällning,

översvämning eller brand ska påverka dynamik och struktur. Naturlig hydrologi och naturliga grundvattennivåer som skapar markfuktighet ska påverka dynamik och struktur. Skogen ska bestå av olika trädarter till följd av naturlig störningsdynamik och succession. Skog med högre krontäckning ska utvecklas och barrträd ska kunna dominera i sena successionsstadier. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Förekomsten av strukturer/substrat i form av gamla träd ska minst vara tämligen allmän och förekomsten av död ved i olika former ska minst vara måttlig. Främmande trädarter (som contorta) ska inte finnas i området. Det ska finnas typiska arter inom följande grupper som gynnas av lång skoglig kontinuitet: kärlväxter, lavar och mossor (tämligen allmän förekomst).

Negativ påverkan

Faktorer som utgör eller kan utgöra hot mot naturtypen:

- Avverkning i olika former reducerar förekomsten av lämpliga strukturer. Sådana åtgärder i intilliggande områden kan även de vara skadliga genom att de påverkar lokalklimatet i område med denna naturtyp.
- Markskador. Förutom den mekaniska skadan kan hydrologin påverkas och naturmiljön förändras.
- Produktionshöjande åtgärder inom skogsbruket såsom gödsling, markberedning och dikning som även påverkar hydrologin.
- Exploatering av området i olika former.
- Fragmentering, t.ex. skogsbilvägar kan isolera organismpopulationer.
- Nedfall av kemiska ämnen. T.ex. svavel-, metall- och kväveföreningar. Sistnämnda med effekten att de är skadliga för svampar och lavar, samtidigt som de kan vara gödande och ge förändringar i vegetationen.
- Brist på dynamik. Brist på vissa stadier i skogens utveckling kan få till följd att de ingående arternas habitat försvinner. Exempel på viktiga dynamiska krafter är brand, översvämning, vind och angrepp av insekter och svamp.
- Systempåverkande arter, t.ex. betestryck från klövvilt som kan påverka lövträdsföryngringen och invasiva främmande arter som har potential att skada den naturliga florans och faunan.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

Se beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Skogsbestånden bestående av naturtypen taiga i Natura 2000-området Ömtberget har formats av naturliga processer. Spår från dimensionshuggning under 1700- och 1800-talet och senare plockhuggning kan dock skönjas i vissa delar. Här har en rad signalarter och rödlistade arter bland exempelvis lavar och mossor påträffats vid tidigare inventeringar enligt uppgifter i reservatsbeslutet från 2001. Dessa förekomster indikerar lång skoglig kontinuitet både vad det gäller levande barr- och lövträd men även olika former av död ved. De indikerar även en hög och jämn luftfuktighet i området. Aktuell kunskap om typiska arters förekomst och utbredning är något bristfälligt, men mot bakgrund av vad som ovan beskrivits bedöms naturtypen taiga ha gynnsamt bevarandetillstånd.

91D0 - Skogsbevuxen myr

Areal: 8,14 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Området i den södra delen av Holmbergsmynen har klassats som naturtypen skogsbevuxen myr och är här bevuxen av tall med inslag av lövträd. Naturtypen förekommer även i ett flertal andra områden, främst vid Ömtbergets västra fot men även på bergets norra sluttning.

Naturtypen omfattar myrar (över 30 cm djupt torvtäcke) som är skogsbevuxna med barr-, bland- eller lövskog. Krontäckningen ska vara minst 30 %. Samtliga tallmossor räknas till denna typ, medan de skogsbevuxna kärren får ha en krontäckning på högst 70 %. Vid tätare krontäckning räknas de till sumpskog eller taiga. Vegetationen domineras av bl.a. glasbjörk, tall, gran, ris, starr och vitmossor. Skogen ska vara av, eller i en relativt nära framtid kunna utveckla, naturskogskaraktär m.a.p. egenskaper och strukturer. Den kan ha påverkats av t.ex. plockhuggning, bete eller naturlig störning. Skogen ska vara i ett sent eller i ett relativt sent successionsstadium. Det ska finnas gamla träd och död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Om naturliga störningsprocesser eller skötselåtgärder i syfte att imitera sådana har påverkat området kan även områden i yngre successionsstadier ingå. Skogens hydrologi är inte under stark generell påverkan från t.ex. markavvattning och torvtäkt. Naturtypen skogsbevuxen myr finns ofta i anslutning till större våtmarksområden (aapamyror och högmossor) och behandlas då som en del av dessa.

För att den ingående naturtypen skogsbevuxen myr ska uppnå och bibehålla gynnsamt bevarandetilstånd på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas:

- Skogen lämnas för fri utveckling där naturvärdena utvecklas genom naturlig dynamik.
- Upprätthållande och återställande av naturlig hydrologi.
- Den för naturtypen karakteristiska vegetationen och strukturerna är en förutsättning för många av de typiska arterna som där har sin livsmiljö. Om de typiska arterna inte minskar påtagligt indikerar de att naturtypen upprätthåller viss kvalitet och viktiga ekologiska funktioner och därmed ett gynnsamt bevarandetilstånd för naturtypen.

Bevarandemål

Arealen av skogsbevuxen myr (91D0) ska vara minst 8,14 hektar. Våtmarkens hydrologi ska vara ostörd och det ska inte finnas några avvattnande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Grundvattenytan ska variera naturligt och vara hög under större delen av året. Torvbildning ska ske aktivt i myren. Småskaliga naturliga processer, t.ex. trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning, liksom periodvisa omvälvande störningar, t.ex. insektsangrepp, översvämning, stormfällning eller brand ska påverka dynamik och struktur. Olika barr- och lövträdsarter ska förekomma i trädskiktet vilket ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Förekomsten av strukturer/substrat i form av gamla träd ska minst vara tämligen allmän och förekomsten av död ved i olika former ska minst vara måttlig. Främmande trädarter ska inte finnas i området. Det ska finnas typiska arter som gynnas av lång myr- och skoglig kontinuitet.

Negativ påverkan

Faktorer som utgör eller kan utgöra hot mot naturtypen:

- Brist på dynamiska krafter såsom brand och översvämning.
- Avverkning i olika former reducerar förekomsten av lämpliga strukturer. Sådana åtgärder i intilliggande områden kan även de vara skadliga genom att de påverkar lokalklimatet i område med denna naturtyp.
- Produktionshöjande åtgärder inom skogsbruket såsom gödsling och markberedning.

- Nedfall av kemiska ämnen. T.ex. svavel-, metall- och kväveföreningar. Sistnämnda med effekten att de är skadliga för svampar och lavar, samtidigt som de kan vara gödande och ge förändringar i vegetationen.
- Betestryck från klövvilt som kan påverka trädföryngringen.
- Exploatering.
- Brytning av torv.
- Tillförsel av kalk eller aska kan ge vegetationsskador (främst mossor och lavar).
- Fragmentering, t.ex. skogsbilvägar kan isolera organismpopulationer.
- Markskador och dikning som förutom att det ger mekaniska skador även påverkar hydrologin.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

Se beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Delområdena med naturtypen skogsbevuxen myr har inte inventerats i fält. Endast en mindre andel av delområdena har besökts i fält och har utifrån dessa besök klassats utgöra fullgod Natura-naturtyp. Befintlig kunskap om förekomst av typiska arter saknas dock. Mot bakgrund av detta bedöms bevarandetillståndet för naturtypen i sin helhet som oklart.

Dokumentation

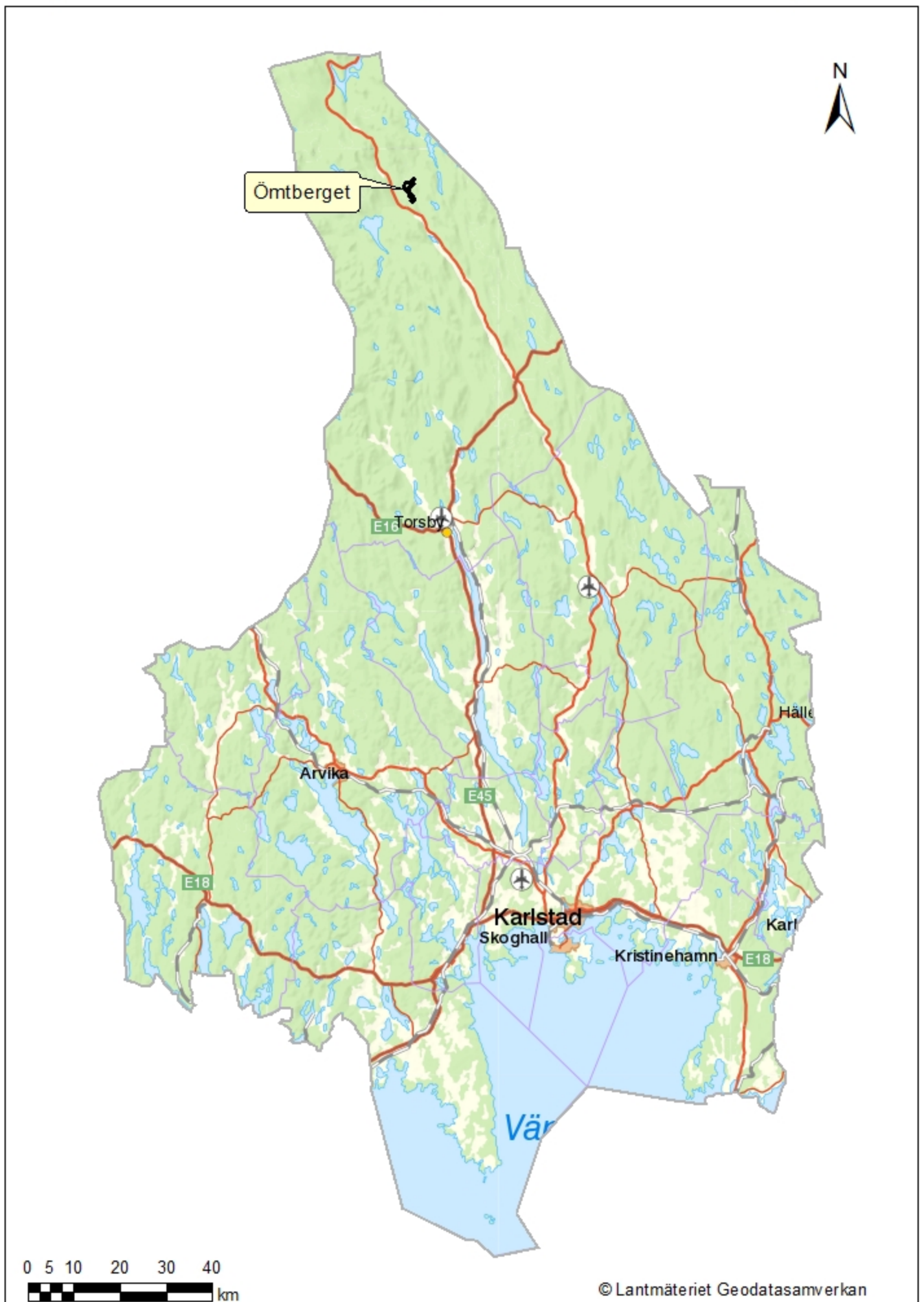
Följande underlag har använts vid sammanställningen av bevarandeplanen:

- Artportalen. ArtDatabanken SLU, Uppsala. Artuppgifter, sökning 2016-08. (<http://www.artportalen.se>)
- Länsstyrelsen i Värmlands län. 2001. Beslut om inrättande av naturreservatet Ömtberget. Beslut 2001-04-02.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. Basinventering 2005-2009 inklusive kompletterande inventeringar, bedömningar och kvalitetssäkring av Natura 2000-områden. Opublicerat.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. 2006. Bevarandeplan Natura 2000. Ömtberget. Fastställd 2006-03-15.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. 2014. Ändring av naturreservatet Ömtberget, Torsby kommun. Beslut 2014-02-04.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. VMI rapport - Holmbergsmynnen S13C8H04 (opublicerad, Länsstyrelsens arkiv)
- Naturvårdsverket. 1994. Myrskyddsplan för Sverige - Värmlands län.
- Naturvårdsverket. 2011. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1. NV-04493-11. Naturtyp 91D0, Skogsbevuxen myr. (<http://www.naturvardsverket.se>)
- Naturvårdsverket. 2011. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1. NV-04493-11. Naturtyp 7140, Öppna mossar och kärr. (<http://www.naturvardsverket.se>)
- Naturvårdsverket. 2011. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1. NV-04493-11. Naturtyp 3160, Myrsjöar. (<http://www.naturvardsverket.se>)
- Naturvårdsverket. 2011. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1. NV-04493-11. Naturtyp 7230, Rikkärr. (<http://www.naturvardsverket.se>)
- Naturvårdsverket. 2012. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1. NV-04493-11. Naturtyp 9010, Taiga. (<http://www.naturvardsverket.se>)

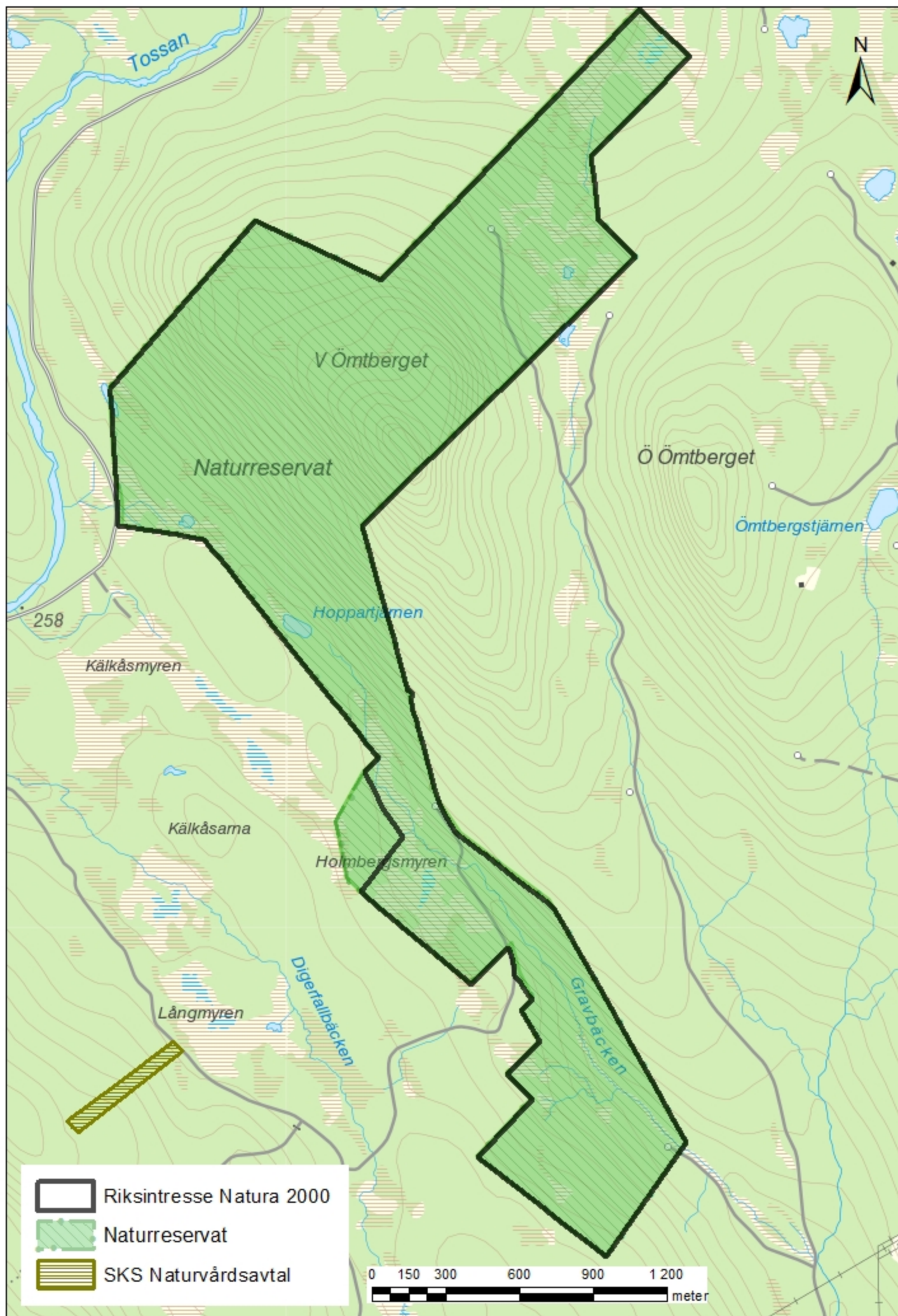
Bilagor

1. Översiktskarta
2. Karta över Natura 2000-områdets avgränsning
3. Naturtypskarta

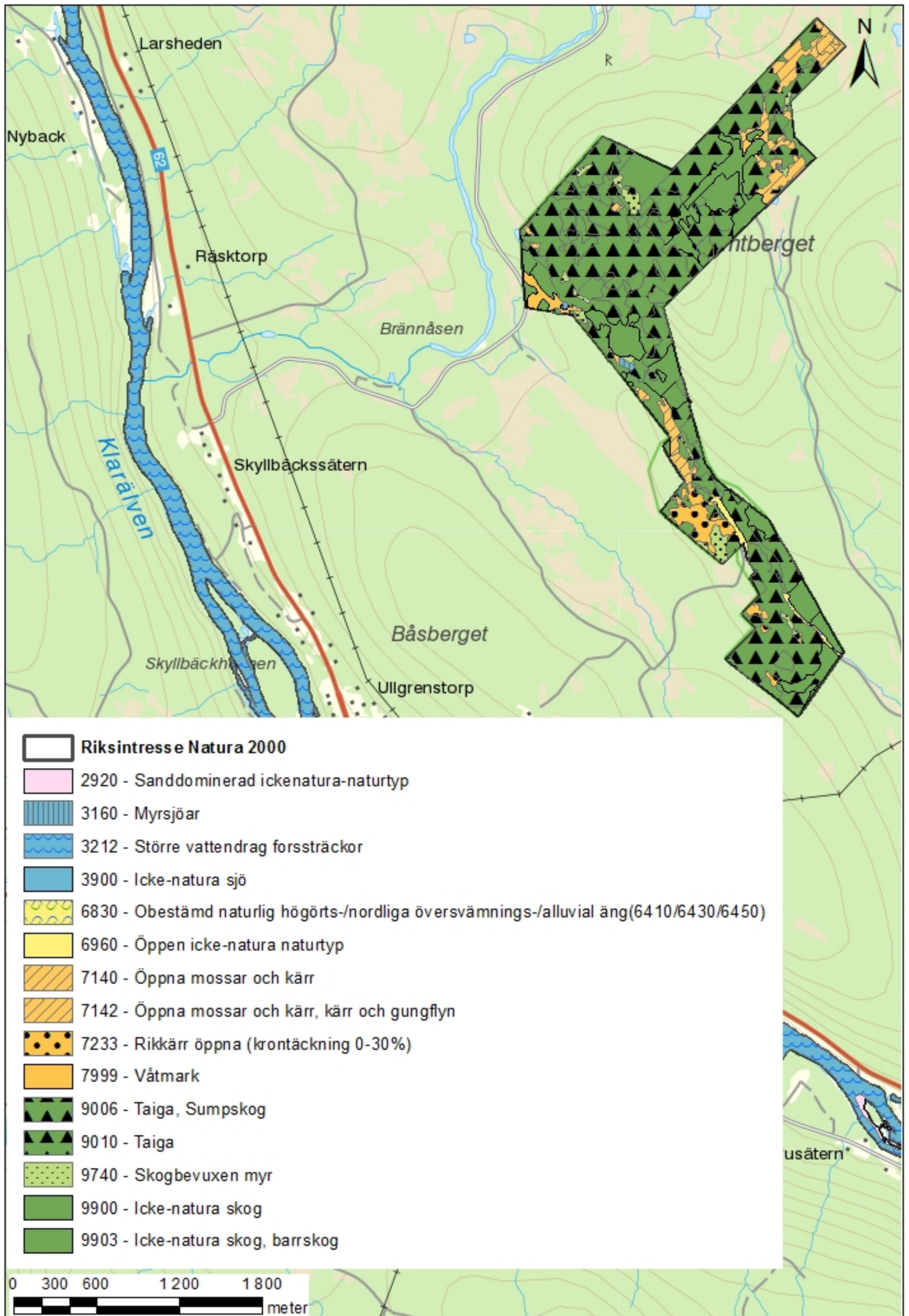
Bilaga 1. Översiktskarta med markering för Natura 2000-området Ömtberget

Bilaga 2. Karta med Natura 2000-områdets avgränsning

Bilaga 3. Naturtypskarta för Natura 2000 - området Ömtberget

Länsstyrelsen
Värmland

Länsstyrelsen Värmland, 651 86 Karlstad, 010-224 70 00
www.lansstyrelsen.se/varmland